

1. Sözlük Bilim Modülü

Sözlükbilim modülü Sözbirimleştirme, Madde Başı (MB) Alt Yapılandırmalar ve Veri Girişi aşamalarından oluşmaktadır.

Bu aşamada **Tanılama Paneli** aracılığıyla oluşturulan derlemden sözbirimleştirilmiş yapılar ve buna bağlı olarak derlemde yer alan tümceler ve bu tümcelere ait matadatalar veri işleme aşamalarına katılmaktadır (Şekil 12).



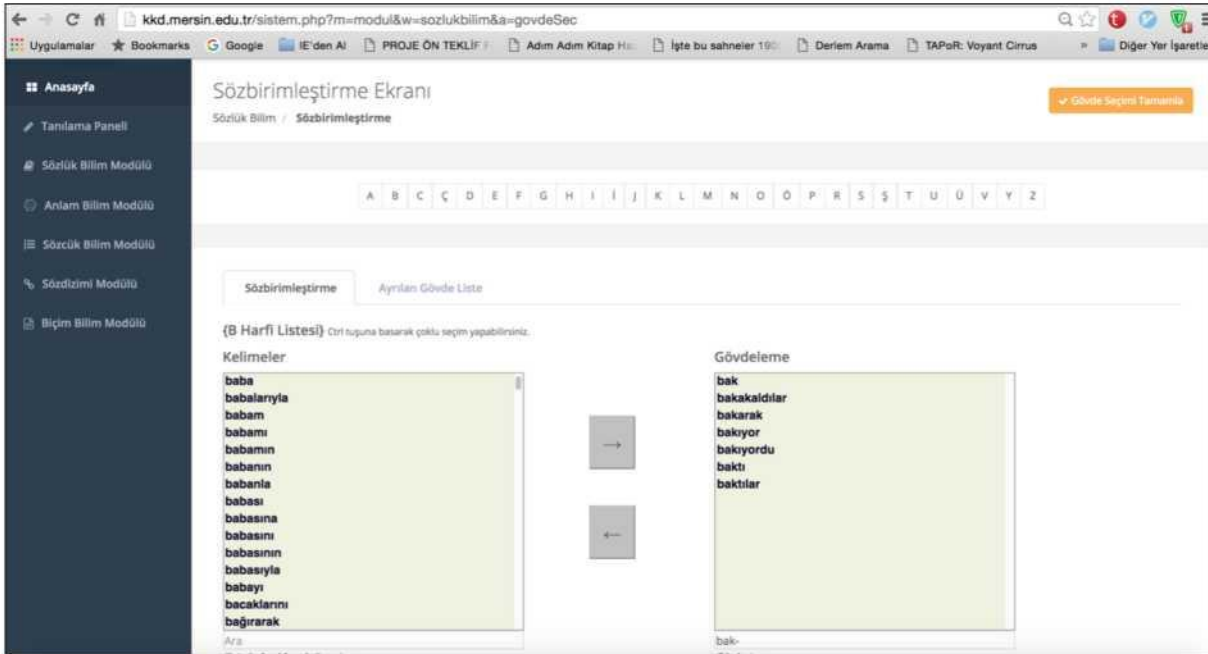
Şekil 12. Sözlük Bilim Modülü işlem aşamaları

Sözlük bilim modülü üzerinden sözlük bilimsel uygulamalar şu şekildedir:

1.1. Sözbirimleştirme

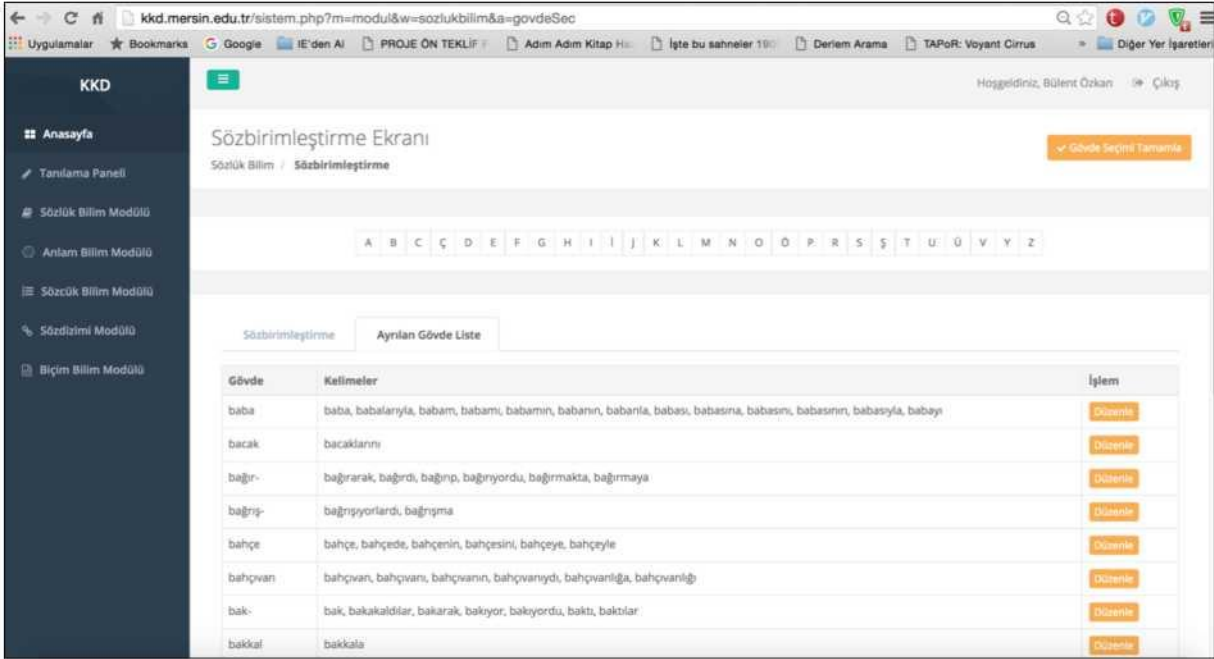
Sözbirimleştirme aşamasında sözbirimler “gövdeleme” işlemine tabi tutuldukları bir arüyüzde işlenmektedir. Türkçenin doğası gereği ‘madde başılama’ya karşılık gelen bu işlem aracılığıyla listelenen sözlükbirimler esnek olan *madde başı alt yapılandırmalar* belirlendikten sonra **Veri Girişi** aşamasında yapılandırılmaktadırlar.

Özetle, sözbirimleştirme - madde başılama (gövdeleme) - madde başı yapılandırmalarının ardından madde başı olabilecek sözlükbirimler veri giriş arayüzünde belirlenen madde başı yapılandırmalar çerçevesinde işlenmektedir (Şekil 13).



Şekil 13. Sözbirimleştirme-gövdeleme/madde başılama arayüzü

Gövdelenmiş yapılar alfabetik sırayla Şekil 14'te listelenebilmekte ve gerektiğinde güncellenebilmektedir.



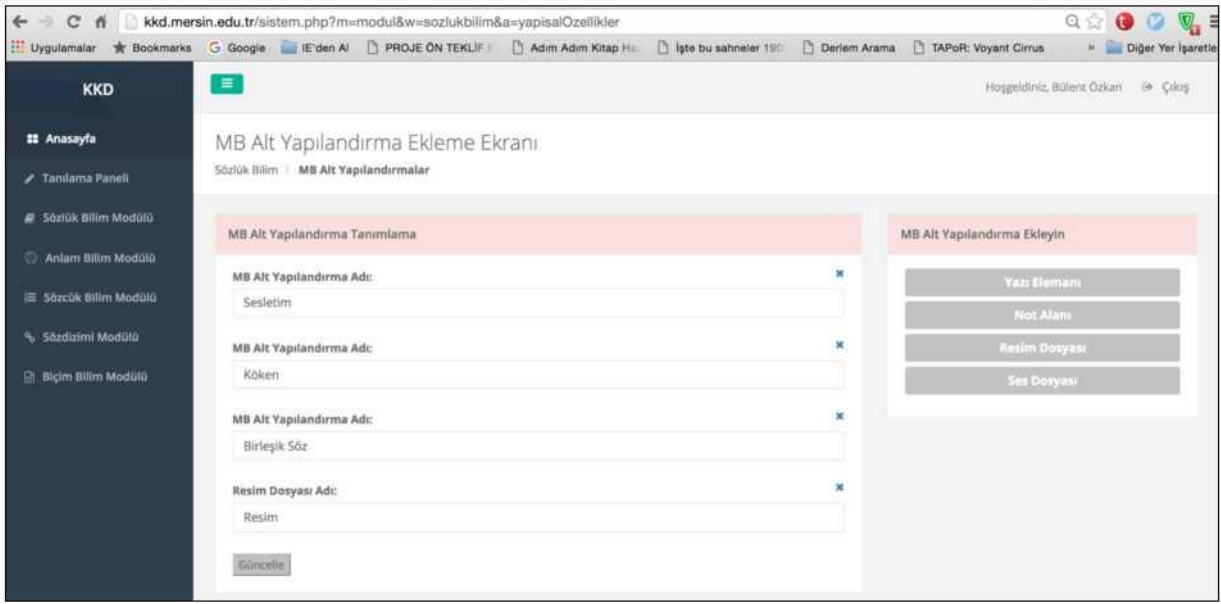
Şekil 14. Gövdelenmiş sözlükbirimler (ayrılan gövdeler)

Gövdelemelerin ardından oluşturulması düşünülen sözlük için araştırma sorularına ya da amaçlılığa göre esnek olarak belirlenebilen (sözcük türü, sesletim, köken, resim dosyası, ses dosyası vb.) çeşitli yapılandırmalar veri işleme aşamasında Şekil 15'te görülen arayüz kullanılarak yapılandırılabilir.

1.2. Madde Başı Alt Yapılandırma

Bu arayüzde yukarıda da belirtildiği üzere amaçlılığa ya da araştırma sorularına bağlı olarak madde başlarının işlemlerinde yer alacak yapılandırmalar esnek bir arayüzde kullanıcı tarafından oluşturulabilmektedir.

Bu arayüzde sesletim için ayrıca bir ses dosyası ya da resimli sözlükler için resim ekleme aracı gibi araştırmacının diğer tüm isteklerine cevap verebilecek esnek bir yapılandırma söz konusudur. Şekil 15'te örnek uygulamada sesletim, köken, birleşik söz ve resim dosyası tercih edilmiştir. Elbette ki başkaca yapılandırmalar burada esnek bir biçimde yapılandırılabilir.

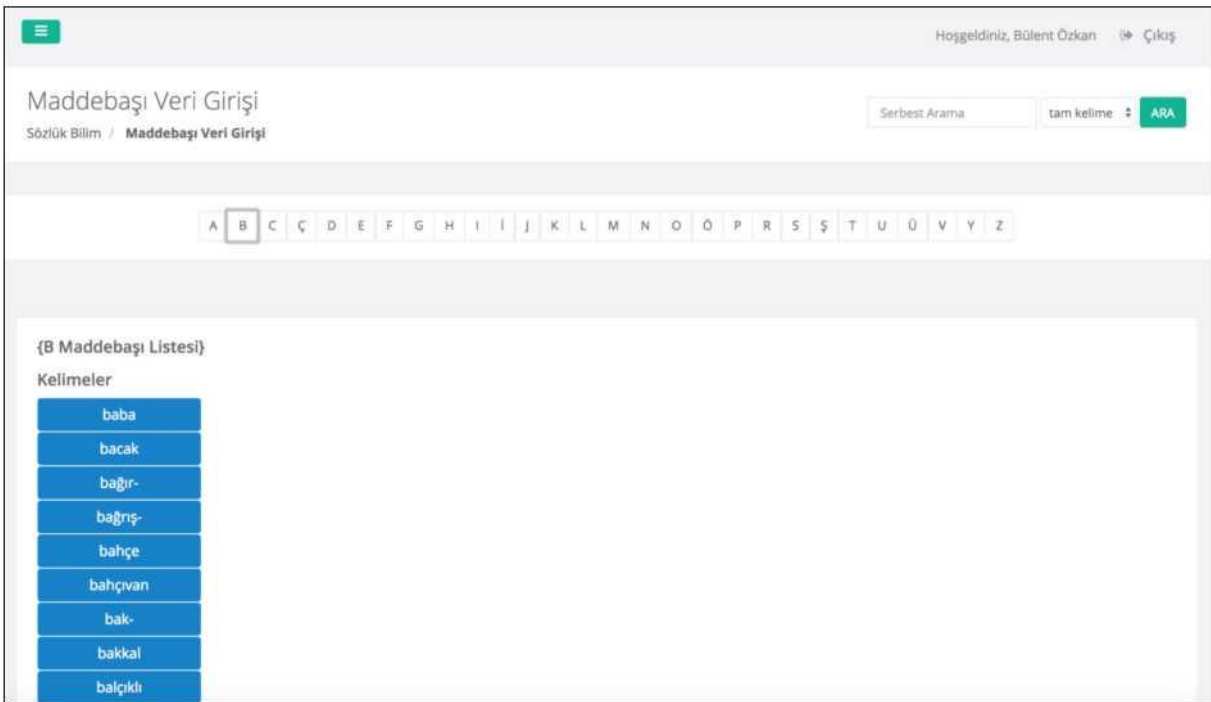


Şekil 15. Madde başı yapılandırma arayüzü

Bu aşamanın ardından temel bir madde başı yapılandırma şablonu oluşturulmuş olmakta ve araştırmacı diğer bir aşama olan veri girişlerini yapacağı aşamaya geçebilmektedir.

1.3. Veri Girişi

Veri girişi aşamasında gövdelenmiş yapıların listesi üzerinden madde başı olarak işlenmek istenen sözlükbirim seçilmekte ve bu aşamadan sonra artık seçilen sözlükbirimle ilgili yapılandırma aşamasına geçilebilmektedir. Şekil 16'da görüldüğü gibi madde başı olarak "baba" sözlükbirimi üzerinde yapılacak işlemler arasında anlamların girişi, tanıkların seçimi, (Şekil 17) anlam ve tanığa bağlı sözcük türü etiketi, sesletim, köken, birleşik söz ve resim girişi (Şekil 18) ile eşdizimli yapıların belirlenmesi (Şekil 19) aşamaları gerçekleştirilebilmektedir.



Şekil 16. Örnek madde başı veri girişi

Maddebaşı Veri Girişi

Sözük Bilim > Maddebaşı Veri Girişi

Serbest Arama Tam kelime ARA

A B C Ç D E F G H I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

baba Anlam Girişi

Google'da Ara TDN'de Ara

Anlam Çocuđu olan erkek, peder.

Tanıklar

Uçan Motor'u görünce de: "Baba Uçan Motor geliyor, Uçan Motor!" diye zıp zıp zıpladı.

Baba ođul leđene su doldurdular.

Selim bir süre leđenin içinde dönüp duran motora baktı, sonra, "Baba," dedi.

Baba oğul deniz kıyısına indiler.

"diyordu, Ana oğul, yazdıkları mektuplarda, hep baba özeleminde söz ediyorlardı, Baba sonunda buna dayanamadı, Kentin kenar mahallelerinden birinde, bir oda tuttu, Karısıyla oğluna, "Gelin.

Baba, dört mevsim süresince gecesini gündüzüne katarak bahçeyle uğraşıyordu.

"Gerçek, Baba senin bahçevan olman utandırıyor beni, Hele yoksulluğumu! Bu yaşma değin hiç yeni giysim olmadı, Hep yalıtaki yağıtım çocukların eskileriyle büyüdüm, Ne olurdu sanki babam bahçevan olacağına bahçe mimarı olsaydı, Ya da yalıtaki çocukların babası gibi varlıklı biri?" İbrahim boğasına dđđümlenen hikörler ne denile sözünü sürdüremedi.

Şekil 17. Madde başı için anlam girişi, tanım seçimi, serbest arama arayüzü

Türü Seçiniz

İsim Sıfat Zarf Fil Fillerimsi Edat Bağlaç Önem Zamir Belirsiz Deyim-Atasöz İfade Diğer

Ekle

baba MB Alt Yapılandırılmalar

Sesletim:

Köken:

Birleşik Söz:

Resim: Dosya Seç Dotya seçilmedi Resim Kaydet Sadece resim dosyası (JPG ve PNG) ekleyiniz

Şekil 18. Sözük türü, madde başı yapılandırılmalar (sesletim, köken, birleşik söz, resim) belirleme arayüzü

baba Eşdizimlilik	n-4 n-3 n-2 n-1 n1 n2 n+3 n+4
baba ođul (2)	▼ Tanıklar
babam bahçvan (2)	▼ Tanıklar
babası ođunun (2)	▼ Tanıklar
babam da (1)	▼ Tanıklar
babası Bak (1)	▼ Tanıklar
baba özieminden (1)	▼ Tanıklar
baba sonunda (1)	▼ Tanıklar
babamı isterim (1)	▼ Tanıklar
babası aççydi (1)	▼ Tanıklar

Şekil 19. Eşdizim belirleme arayüzü (n-4 n+4)

Tüm bu aşamaların ardından yapılandırılan madde başı sistem üzerine kaydedilmekte ve kaydedilen bu madde başı Word belgesi olarak dışa aktarılabilir (Şekil 20).

baba

Anlam Listesi

1) İsim, Çocuđu olan erkek, peder. İbrahim süklüm pöklüm, **babasının** peşine takıldı.

MB Alt Yapılandırmalar

Sesletim: [baba]

Köken: Tr.

Birleşik Söz: baba ođul

Eşdizim Listesi

1) ana baba (kilerne)

Word Aktar

Düzeltil

Şekil 20. Madde başı yapılandırılmış sözlük birim: “baba”

Bu modülde özetle yapılabilecekler şu şekildedir:

Şeçimli bir liste, oluşturulan derlem üzerinden sorgulanabileceği gibi, oluşturulan gövdelemeler üzerinden elde edilen madde başları da sistem üzerinden amaçlılığa uygun olarak yapılandırılmakta, madde başı olarak biçimlendirilerek tüm bu unsurlar rapor olarak dışa aktarılabilir. Bu yapılandırmalar yine araştırmacınının araştırma sorularına bağlı olarak ortaya koyulabilir.